

Taiteilijan vapaus on pienempi kuin toimittajan tai tutkijan vapaus

Sananvapaus: Oikeusministeri Brax ei heti poistaisi laista jumalanpilkkapykälää

JOHANNA VEHKOO
Aamulehti, Helsinki.

Taiteen vapaus on turvattu Suomen perustuslaissa, mutta onko se vapaata?

Suomen PENin ja oikeusministeriön maanantaisessa seminaarissa keskusteltiin taiteen ja ilmaisunvapauden suhteista. Suurimman huomion sai taiteilija **Ulla Karttunen** ja hänen internetissä leviävää lapsipornoa kritisoiva teoksensa *Neitsuhuorakirkko*.

Oikeus katsoi Karttusen syylistyneen lapsipornon hallussapitoon ja levittämiseen, mutta

rangaistusta taiteilija ei saanut.

Kirjailija ja oikeustieteen tohtori **Jarkko Tontti** toteaa, että Karttusen tapaus osoitti taiteilijan vapauden olevan kovin erilainen kuin toimittajan tai tiedemiehen – nimittäin huonompi.

Tontti hämmästelee Helsingin käräjäoikeuden perustelua, jonka mukaan taiteilija ei voi samalla tavalla kuin toimittaja tai tutkija esittää ”osana taide-teostaan laissa kiellettyä kuvamateriaalia yhteiskunnalliseen mielipiteenmuodostukseen vaikuttavasti”.

Oikeusministeri **Tuija Brax** joutuu jatkuvasti kiemurtelemaan tuolissaan, kun Ulla Kart-

tusesta keskustellaan.

– En voi ottaa kantaa kesken-eräisiin oikeusprosesseihin. Vaikka onhan toki huima ero, tuottaako itse laitonta materiaalia vai toistaako jo tehtyä.

Laki heikosti tunnettu

Tutkija **Pauli Rautiainen** huomauttaa teoksessaan *Taiteen vapaus perusoikeutena* (Taiteen keskuustoimikunta, 2007), että taiteen vapauden turvaava perustuslain säännös on erittäin heikosti tunnettu.

– Karttusen tuomio ja käräjäoikeuden perustelut vahvistavat Rautiaisen väitteen hätkähdyttävällä tavalla, Tontti toteaa.

Taiteen ja tieteen vapauden pitäisi Suomen lain mukaan olla vielä ilmaisun- eli sananvapautakin vahvempi.

Tontti näkee, että nykyään kirjan kansien väliin voi painaa raakaa väkivaltaa tai pedofiliaa ilman, että kukaan älähtää. Samoista aiheista tehty videoteos saa paljon todennäköisemmin aikaan vaatimuksia ilmaisunvapauden rajoittamisesta.

Kirjallisuus onkin jätetty oikeusasteissa enimmäkseen rauhaan sitten *Juhannustanssien*, mutta kuuluisa jumalanpilkkapykälä on laissa edelleen. Eikö sen voisi jo hävittää tai edes muuttaa asianomistajarikoksek-

si, oikeusministeri Brax?

– En usko, että se olisi ilman arvoista. Meillä ei ole varaa käydä symbolisotaa, kun on tärkeämpiäkin asioita ajettavana. Sillä ei kuitenkaan ole tämän päivän Suomessa suurtakaan merkitystä, Brax vastaa.

– Mutta kokoomuksen kansanedustaja teki siihen vedoten selvityspyynnön Muhammed-pilapiirroksista, Tontti sanoo.

– Vielä 2000-luvulla on tullut jokunen tuomiokin jumalanpil-kasta, Pauli Rautiainen jatkaa.

– Paikalliset arvot nousevat esille, kun pohjalainen punkbändi saa syytteen puisen ristin polkemisesta keikalla.

Fakta

Suomen PEN

PEN on kansainvälinen kirjailijoiden sananvapausjärjestö, joka toimii 99 eri maassa.

Suomen PEN perustettiin vuonna 1928 Aino Kallaksen ja Helmi Krohnin aloitteesta. Nyt puheenjohtaja on Jukka Mallinen.

PEN on lyhenne sanoista ”Poets, Essayists and Novelists”. Nykyisin järjestöön kuuluu kirjailijoiden lisäksi myös journalisteja ja tutkijoita.